

A person is shown from the chest up, submerged in water. Their head is tilted back, and their hand is resting on their neck. The water is a deep blue-green color. There is a prominent red scratch or mark on the person's left shoulder. The text 'HANNA' and 'BROTHERUS' is overlaid in white.

HANNA BROTHERUS

WSOY

HENKENI EDESTÄ

HANNA
BROTHERUS
HENKENI
EDESTÄ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

KUVITUS © KAARINA KAILA

© HANNA BROTHERUS JA WSOY 2022

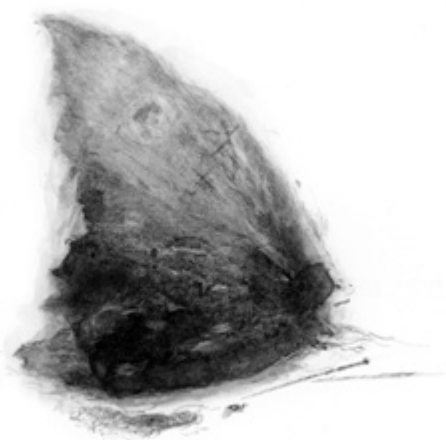
ISBN 978-951-0-48148-6

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

PAINETTU EU:SSA

Levottomille

Tuuli heiluttaa verhoja. Lokit lentävät vaiti. Kallistan pääni takaisin tyynylle, mikä ei ole ollenkaan tapaistani. Suljen silmät ja päätän hetken olla vain ja ymmärtää, ettei kukaan odota minua missään.

OSA 1

TARRAUDUN KAITEESEEN ja laskeudun neljä puista rappusta hyiseen veteen. Upottaudun kylmään kesyt-
tääkseni itsessäni jotakin, jolle en tiedä nimeä. Sameuden
sijaan kaipaen kirkkautta edes hetkeksi. Täytän keuhkoni
ilmalla ja lasken sitä säännöstellen ulos. Jos hengitykseni
olisi piirros, siinä olisi suora viiva ylös ja hento leijaileva
alas.

Tuijotan ranteessani olevaa kelloa. Sekuntiviisari
räpsähtää vaakasuoraan oikealle. Ajattelen neljäsosia.
Neljä raajaa, neljä lasta, neljä elämää, neljä mahdollista
vuodenaikaa, joita mieleni on puoli vuosisataa kiertä-
nyt. Kestän pistävän kivun vartaloni pinnoilla, kun lausun
hitaasti lasteni etunimet ja toiset nimet, selaan muististani
ensikatseet heidän kanssaan ja heidän sosiaaliturvatunnus-
tensa numerosarjat.

On kulunut puolitoista minuuttia. Alan mahtua itseni
sisään. Sohjoinen katse tarkentuu ja itse aiheutetun kivun
kosketus rauhoittaa.

Ohi lentävän lokin ääni rikkoo hiljaisuuden. Mie-
tin oman nimeni, omat tunnukseni, en tavoita itsestäni
muuta, nousen ylös. Jokin tietoisuus, päivänselvyys tai kyl-
män terävöittävä ymmärrys lävistää mieleni.

Muistan psykiatrin, joka lohdutti minua, hätääntynyttä äitiä, poikani ajauduttua umpikujaan. Hän totesi lapsella olevan oma kompassi, jonka varassa tämä selviää. Poika löysi reitin. Entä minä? Olen yli viidenkymmenen, enkä ole koskaan katsonut kompassia. En osaa lukea sitä. En tiedä, missä se on. En omista karttaa, josta reittiä etsisin. En tiedä, minne minun pitää mennä.

Hallitsen ja hyväksyn kehoni, osaan kuunnella sitä ja pitää siitä huolen. Se on ainoa kotini.

Mutta lapset ovat omissa elämissään ja minun merkitykseni tuntuvat leijuvan painottomassa tilassa vailla järjestystä. Haluan löytää oman ydinlauseeni, mantrani ja numerosarjani, joka antaa syyn nousta näihin elämäni päiviin. Kaikki tuntuu samaan aikaan epävarmalta ja juuri siksi mahdolliselta.

Kuivaan ihoni, pukeudun, vedän hupun päähäni ja harpon avannosta kotiin tukka märkänä. Päätän, että huomenna pysyn vedessä viisitoista sekuntia pidempään.

NUORIMMAN POIKANI sotilasvala on alkamassa. Seuraan sitä tietokoneen ruudulta. Kauramaito lämpenee kattilassa liedellä, kahvi valuu keittimestä kuppiin. Sotilassoittokunta puhaltaa painavia säveliä pakkaseen: »Ollos huoleton, poikas valveill' on.»

Soluni muistavat laulun lapsuudestani. Isäni seisoj sankarihaudalla. Hänellä oli pitkä, nilkkoihin asti ulottuva tumma villakangastakki ja kaulassa valkoinen huivi. Äiti puristi toisella kädellään minun kättäni, toisella siskoni kättä. Veljeni oli äidin kohdussa, ja näin kyynelen äidin poskella, kun lippu nousi salkoon.

Kun upseeri komentaa asennon, olen jo ottanut omani. Alaselkäni jännittyy ja puren hampaat yhteen. Valtava määrä alokkaita seisoo lumisella aukiolla vihreänsävyisissä maanpuolustusasuissaan. Kiväärin piiput sojottavat olkapäiden takana, niskat nojaavat koviin kauluksiin. Aurinko osuu sotilaiden silmiin, ne puristuvat viiruiksi, ja näyttää kuin komppania nukkuisi ryhdikkäänä. Kun nuorimman poikani kasvot ilmestyvät lähikuvaan, lusikka putoaa kädestäni ja alan itkeä vuolaasti. Vilu värähtää varusmiehen, lapseni, haurailia kasvoilla.

Armeija ja väkivalta synnyttävät maailmassani ristiriitaa, mutta upseerin lakoniset sanat tuntuvat pelottavan todelta sekä poikani lumikentällä että omassa kahvipöydässäni:

»Jokainen teistä seisoo lopulta yksin», hän aloittaa. Miehellä on jyrkät piirteet, voimakas leuka ja matala ääni. Ehkä hän on tajunnut jo murrosiässä katsoessaan itseään peilistä olevansa sotilas. Upseerin sanat niittaavat minut tuoliini, ja hengitän solisluitteni alla vain pinnallisesti. Hän kehottaa nuoria miettimään, mitä juuri he ovat henkilökohtaisella sitoumuksellaan puolustamassa. Tuhatpäinen joukko, jokainen heistä jonkun poika tai tytär, ottaa lakin yhtä aikaa päästään, siirtää jalat leveään asentoon ja lausuu valan etusormi ja keskisormi pään vierelle kohotettuina.

»Joukkoa, johon kuulun sekä paikkaani siinä en jätä missään tilanteessa, vaan niin kauan kuin minussa voimia on, suoritan tehtävän loppuun.»

Kuuntelen. Tärisen. Itken. Voisiko mikään valmistaa ainuttakaan äitiä siihen, että oma lapsi kaatuisi valan ja sitoumuksen tähden? Huolimatta valan vannomisen tärkeydestä on sen sisältö niin kohtuuton, etten pysty ajattelemaan sitä. Suljen tietokoneen. Puristan vasemman käteni nyrkkiin ja työnnän sen oikean kämmeneni suojaan. Asento. Ei lepoa.

Haluan suojella lapsiani, vaikka he olisivat kuinka aikuisia. Oman valani olen vannonut verelläni synnyttäessäni kentällä seisovan poikani ja hänen kolme sisarustaan.

Identiteettini nojasi neljännesvuosisadan ajan äitiyteen sen sijaan, että ytimeni olisi ollut naiseudessa tai ihmisyy-

dessä. Äitiys tulvi minussa kaiken yli. Sen voima oli suurempi kuin minkään muun primitiivisen tarpeen. Lapsen elämä synnytti suurempaa kiitollisuutta kuin mikään muualta tullut ansio.

Hiljentyneessä kodissani jatkan elämääni eteenpäin uudessa asennossa. Opettelen kävelemään suorassa kompensoimatta sisälläni tai sylissäni olevien painoa, eikä se tunnu vain mukavalta. Kuin pitkään nyrkissä ollut käsi aukenisi, kuin pimeässä olleet silmät avautuisivat vieraaseen valoon. Olomuodon vaihtuminen tuntuu fyysisenä kipuna. On kömpelöä havahtua uuteen kuivuvaan kehoon, jota hormonit ohjaavat vetäytymään yksinäisyyteen. Kuvittelin tämän elämänvaiheen olevan uuden kukoistuksen ja viisaan naisen juhlaa, mutta nyt pyörin pyjamahousuissani tyhjissä huoneissa huutelemassa menneen elämäni perään.

Isänmaallinen puheenparsi herättää pelon suursodasta, terrorismista, mielipuolisista diktaattoreista. Se synnyttää myös kauhukuvan ilmastonmuutoksesta hautautuneena hulluuden jalkoihin. Ajattelen lasteni tulevaisuutta ja heidän mahdollisten lastensa elämää. He saivat syntyvänsä lahjana elämän, mutta perintönä ruhjotun maailman. Heissä on vallankumouksen viisautta ja voimaa, mutta kestävätkö heidän herkat mielensä tässä teräksisessä melskeessä? Uskoin paljon kauniimpaan tulevaisuuteen ja valitsin iltasatuni valaen uskoa hyvän voittoon. Täytyykö heidän nyt hakea eväät tulevaisuuteensa lumisilta kentiltä pasuunoiden ja trumpettien höyrytessä taistelutahtoa? Uskovatko he vihreään tulevaisuuteen, kun näkivät

raparperin taimien kuivuvan äitinsä kömpelössä hoidossa? Uskovatko he rakkauteen, kun vanhemmat ovat eronneet?

Mennyt syksy, ja varsinkin viimeiset koleat viikot, ovat olleet minulle kuin tunneli, jonka läpi vaelsin pakotettuna. Mieleni maalasi kaiken rumaksi, ja piinaava ajatus kuolemasta puristi otteessaan. Luottamukseni hyvään elämään ja sen ainutlaatuisuuteen rusentui ruuvipenkissä pirstaleiksi. Yritin muistuttaa itseäni siitä, että juuri rajallisuutta vasten elämän kauneus kirkastuu, mutta kuolema näyttäytyi yhä pimeämpänä. Lopullisuudet eivät mahdu maailmaani. Eivätkä äärettömyydet. Eivätkä liioin kompassi tai raparperin kastelu.

Huomasin, etten edes tiedä, mitä lopulta ajattelen kuolemasta. Tunnistan pelkoa, luopumista ja kaiken arvaamatomuutta, mutta ahdistunko enemmän surevien läheisten puolesta vai liikutunko omasta lähdöstäni? Pateettisuus puistattaa.

Sotilasvalaansa vannova poikani muisti lapsuuden iltarukouksissaan Jasse-hauvaa, Humma Kavulaa ja Kumpulan maauiimalaa. Niitä hän varmasti edelleen puolustaisi. Omat mielikuvitusystäväni olivat Kaasu, Kikki ja Sähkö. Tässä kolmikossa oli enemmän konkretiaa kuin nykyisessä maailmankuvassani.

Kehoni jatkaa muuttumistaan, ja koen toisinaan seuraavani prosessia kuin sivustakatsojana. Irtaudun ruumiistani, teen havaintoja ja työskentelen löytääkseni takaisin kotiin. Ärsyynnyn otsikoista, joissa keski-ikäiset ihmi-

set julistavat löytäneensä tasapainon, onnen ja seksuaalisuutensa hypätessään oravanpyörästä tai jäädessään eläkkeelle. Lehtikuissa, joita varten malli on ollut ammattitaitoisen meikkaajan, kampaajan ja stailaajan käsittelyssä, kaikki tuo saadaan näyttämään mahdolliselta. Arki on sotkuisempi.

Koetan rauhoittaa tunnekuohuisen mieleni. Olen rauhoittamisen ammattilainen, sillä olen elänyt suurimman osan tähänastisesta elämästäni kuin kriisikeskuksen päivystyshuoneessa. Siltä arki monilapsisessa perheessä usein tuntui, ja huomaan hahmottavani elämäni käännteet hälytysten kautta. Selviytymistaistelut ovat tatuoituneet iholleni. Elävien kirjoissa säilyminen on luonut onnellisuutta. Vaikken tietoisesti ajattele elämää draaman kautta, hyvän tasaisuuden muistaminen tuntuu työläältä. Kun ajattelen monen murrosikäisen lapseni samanaikaista oireilua, tuntuu kuin perheeni olisi selvinnyt tulipaloista, maanjäristyksistä ja heinäsirkoista. Yhden rauhoittuessa seuraava sai tilaa tuntea ja reagoida. Ja jokainen haki reittinsä ääripäiden kautta herkillä kompassineuloilla ja ilmansuunnilla, joita muut eivät tunteneet.

Tunnistan ulkopuolisuuteni. Kun tilanteet muuttuivat ahdistaviksi, terapeutini rohkaisi visualisoimaan itseni lapsena viereiseen tuoliin. Hän kehotti kysymään, mitä pieni tyttö tarvitsee. Neuvo herätti välittömästi visuaalisen ja kehollisen muiston. Näin itseni vaaleansinisessä nojatuolissa ylläni paksut valkoiset ja vähän liian pienet sukkahousut. Ikään kuin olisin lapsesta saakka joutunut mahdollittamaan itseni liian pieneen tilaan. Haarakiihi roik-

kui alhaalla, ja jouduin kiskomaan vyötärönauhaa jatkuvasti mekon läpi ylös. Jalassani oli mustat nahkapohjaiset jumppatossut, joita reunusti rypyttetty kuminauha. Villakankainen mekko oli punasiniruudullinen, ja sen etumuk- sessa oli lappu, kuten tuolloin muodissa olleissa lappuhaa- lareissa. Olkaimet menivät selän takaa ristiin. Jalkani oli- vat niin lyhyet, että jos istuin tuolin perällä, ne eivät edes taipuneet polvista. Muistikuvassani istuin tuolin reunalla ja heilutin jalkojani ilmassa. Hyräilin niin hiljaa, ettei- vät muut huoneessa olijat kuulleet. Laulu kertoi enke- listä, joka olisi aina hereillä minua varten. Hiukseni oli- vat lyhyet ja kiharat, ja vedin yhtä suortuvaa korvan päältä suuhuni.

Tiesin vastauksen terapeutin kysymykseen. Tyttö toi- voi, että jollakulla olisi ollut aikaa olla vain hänen kans- saan. Pysyä tässä ainoastaan häntä varten. Sisäisen lap- seni lohduttaminen on opettanut minulle, etteivät pelkoni lopulta liittyneet mihinkään ulkopuolellani olevaan, vaan näkymättömäksi jäämisen tunteeseen. Kenties loputto- massa kyltymättömyydessäni on kyse laastarin tarpeesta lapsuuden haavaan. Hyväksyvän katseen ja kiireettömän sylin vaje on johtanut kierteeseen, jossa niiden etsimisestä on tullut itsetarkoitus. Olen levoton nainen. Sellaiset ovat vaarallisia liikkuessaan ilman kompassia.

Keittiön lattialle on jäänyt edellispäivän kauppareissulta purkamaton kassi jauhoja ja muita kuivatarvikkeita. Nos- tan ne pöydälle ja siitä paikoilleen kaappiin. Avaamatto- mia laskuja lojuu tielläni, kasaan ne nipuksi ja vien sen työ- pöydälle. Ohi kulkiessani huomaan kurajäljet eteisen lat-

tialla, suihkautan niihin puhdistusainetta ja pyyhkäisen ne pois taskustani löytyvällä paperinenäliinalla. Asettelen sokin sokin jääneet kenkäparit suoraan riviin. Myttään tyhjän kassin allaskaappiin.

Mieheni, joka on työmatkalla seuraavat kolme viikkoa, pitää siitä, että muovikassit viikataan kolmioiksi. Koska kaipaen häntä, ravistelen kassin suoraksi ja päätän taitella sen niin hyvin kuin osaan.

Olen kärsimätön, enkä pidä tästä piirteestä itsessäni. Nostan vihannekset ja hedelmät jääkaappiin. Pyyhkäisen hellan pinnan tiskirätillä.

Jätän asioita kesken, enkä pidä siitäkään. Jotkut naisystävistäni ovat samanlaisia, ristiriitaisia ja epäloogisia, ja juuri siksi pidän heistä. Miksi en osaa pitää itsestäni yhtä keskeneräisenä? Päätän katsella itseäni useammin samalla armollisella katseella, jolla näen ystäväni. Päätän, vaikka tiedän olevani hidas oppimaan.

Levitän harmaan muovikassin tiskipöydälle. Painan ja silitän sitä suoraksi turhaan, on työnnettävä sormet sen pohjan saumoihin ja taitettava ensin reunat. Kun pussi on litteä pintaa vasten, taittelen sen pituussuunnassa kolmeen osaan. Alan käännellä kassia kolmion muotoon, kunnes viimeisen liepeen tulisi kääntyä sauman sisään. Käteeni jää kuitenkin typerä ilmapussi, joka ei taitu. Ymmärrän, että olisi pitänyt aloittaa toisesta päästä. Ravistan pussin auki ja aloitan alusta.

Kyykytän itseäni. Saan suuttumisenergiaa, ja sillä pääsen eteenpäin. Toisella kerralla taittelu sujuu. Tuhahdan ja kiroilen, mitä teen harvoin. Mikä saa minut käyttämään energiaani johonkin näin toisarvoiseen?

Lopetan hääraamisen ja istun sohvalle risti-istuntaan. Tunkeudun nurkkaan niin, että tyynyt tukevat vartaloani ja saan jalkani ja selkäni tyydyttäviin asentoihin. Huokaisen väentelehtiessäni, mutta tiedän, etten saa ajatuksistani kiinni ilman tätä asettumista.

Määrätietoinen kirjoittaminen on muuttanut arkisessa olemisessäni asioita paljon. Merkitsen elämää muistiin, jolloin ohikiitävistä hetkistä jää jälki, joista parhaimmillaan pilkistää merkitys. Rajaani mielessäni yksityisyyttäni ja etsin elämäni käsikirjoituksen kadonneita viimeisiä lukuja. Ajatus tyhjän päällä hortoilevasta mummosta on sietämätön.

Kirjoittaminen vie minut toisinaan tilaan, jossa seison upottavan suon keskellä uskaltamatta edetä. Tiedän, etten pääse perääntymään. Kamppailen sisäisen demonini kanssa, joka tekee taitavasti tyhjäksi kaiken, mihin ryhdyn: vesittää lauseet ja näivettää ajattelun; saa vakuuttuneeksi siitä, että katoaminen olisi viisautta ja näkyväksi tuleminen kohtuuton riski. Vaikka kamppailu väsyttää minua, tiedän, että katsomalla sisimpääni löydän sanani. Kohti katsominen on valinta, jonka tein jo ensimmäistä romaaniani kirjoittaessani, joten minun on oltava kirjoittajana niin rehellinen kuin osaan. Ilman henkilökohtaisuutta kaikki muuttuu peliksi, joka ei ole omaani. Tämä tuntuu ainoalta mahdollisuudelta ja määrittää olemistani. Kärsimättömänä ihmisenä löydän voimaa keskittyessäni sanoihin ja mieleni itsekkääseen perkaamiseen. Epävarmuus muuttuu hitaasti lauseiksi, joihin uskon. Koen olevani Harjutorin saunan pesijänainen ja puunaan juuriharjalla vereslihaista

»Naiset kantavat arkkuani.»

NAISEN ELÄMÄ taiteilijana ja neljän lapsen äitinä on ollut lakkaamatonta liikettä.

Merkitys elämään on löytynyt toisten tarpeista ja toiveista, mutta kun lapset ovat muuttaneet omilleen, päiviin on löydettävä uusi sisältö. Vapaana on vaikeaa, tulevaisuutta hankala hahmottaa.

Kun suvun kesähuviola myydään, on aika jättää jäähyväiset menneelle.

Yksin syksyisessä saarella vietetty viikonloppu näyttää naiselle suunnan tulevaan odottamattomien löytöjen kautta.

Henkeni edestä on rohkea, rehellinen ja koskettava kuvaus käännekohdasta, josta ei ole paluuta.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-48148-6